

CONCEPTUALIZAREA DEZVOLTĂRII COMPETENTELOR DIDACTICE ȘI MANAGERIALE ÎN SISTEMUL E-EDUCAȚIE DE FORMARE CONTINUĂ

Vasile COJOCARU, dr. hab., prof. univ.

Summary

There are identified the stages of the Research Project, theoretical and applicative premises, axiological and procedural components of the electronic concept based Educational teacher training program from the perspective of professional development competencies of teachers and managers, there are developed the significance of didactical competencies and their implicative methodology with technological abilities, using Informational Technologies in the process of ongoing training.

Edificarea unei societăți democratice bazate pe cunoaștere și economia de piață în R.Moldova necesită un învățământ deschis și concurențial, racordat la cel modern, european. Proiectul de cercetare științifică co-finanțat de AȘ a Moldovei „Dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și manageriale în sistemul e-Educație de formare continuă”, prevăzut pentru anii 2015-2018, vine să fundamenteze conceptual, metodologic și praxiologic sistemul e-Educație de formare continuă în perspectiva dezvoltării competențelor didactice, deziderat, care se încorporează perfect în prevederile Codului Educației, Strategiei dezvoltării învățământului în R.Moldova „Educația 2020”, tendinței de compatibilizare a învățământului la cerințele strategiei „Europa- O societate Informațională pentru Toți”. Această acțiune conceptual-strategică vizează asigurarea libertății și a dreptului de acces la diverse forme de instruire, dreptului la o formare optimă în funcție de cerințele sociale și individuale, dreptului la o dezvoltare liberă a talentelor, capacităților, dreptului de participare la luarea deciziilor pentru varianta/modalitatea de formare profesională continuă. Proiectul prevede patru etape integratoare de cercetare-aplicare:

1. *conceptualizarea sistemului e-Educație de formare continuă din perspectiva dezvoltării competențelor profesionale a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare, care vizează doua componente complementare:*

(a) *componenta conceptual-axiologică*, care înglobează examinarea problemei axată pe: *pedagogia libertății, pedagogia schimbării, pedagogia competențelor;*

(b) *componenta praxiologică și procedurală*, care specifică metodologia și praxiologia activității de dezvoltare a competențelor în tehnologia e-Educație;

2. *elaborarea programelor de dezvoltare a competențelor didactice în sistemul e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale, care*

fiind aplicate vor contribui la creșterea profesională a cadrelor respective și, implicit, la ameliorarea calității învățământului;

3. *managementul și gestiunea sistemului e-Educație pentru dezvoltarea competențelor cadrelor didactice și manageriale în procesul de formare continuă;*

4. *valorificarea sistemului Moodle și a funcțiilor sale în dezvoltarea competențelor profesionale a cadrelor didactice și manageriale în tehnologia e-Educație.*

Reper de bază în realizarea acestor imperative servește experiența de formare continuă în care s-a implicat facultatea respectivă în anii precedenți, utilizând metoda blended-learning de instruire.

Fundamentarea conceptuală și praxiologică a sistemului e-Educație de formare continuă a cadrelor didactice și manageriale preuniversitare din perspectiva dezvoltării competențelor didactice este în concordanță cu politicile europene și naționale, și vizează:

- asigurarea libertății și drepturilor pentru alegerea formei de instruire continuă e-learning, din perspectiva educației pe parcursul vieții;
- formarea/dezvoltarea competenței digitale, prevăzută de Codul Educației și UE;
- eficientizarea procesului educațional și de conducere prin utilizarea TIC;
- compatibilizarea învățământului din R.Moldova cu cel european, modern prin adaptare la strategia „**eEuropa-O societate Informațională pentru Toți**”;
- conceperea dezvoltării sociale în baza unui învățământ inovațional, deschis, concurențial;
- schimbarea infrastructurii de echipament tehnologic atât a Centrelor de formare continuă, cât și a instituțiilor prestatoare de astfel de servicii, care devin și furnizoare de servicii cu utilizarea TIC.

Laitmotivul lumii moderne este schimbarea și competiția, care reclamă competențe. Urmărind evoluția competenței, putem constata că termenul este polisemantic, având înțelesuri care variază în funcție de domeniul și contextul în care este folosit. Pe plan pedagogic, abordarea prin competențe accentuează în mod evident *latura pragmatică a învățării*, utilitatea efectelor învățării pentru individ și pentru societate. Examinată prin definițiile ei, competența este deseori prezentată în literatura de specialitate drept: știința complexă de a acționa, bazată pe mobilizarea și utilizarea eficientă a unui ansamblu de resurse; capacitatea de a acționa eficient într-un tip definit de situații; faptul de a ști să îndeplinești o sarcină; rezultatul prelucrării complexe a unei situații de către o persoană sau un grup de persoane, într-un context dat [6, 7]. Elementul esențial al noțiunii de

competență este *îndeplinirea eficientă a unei sarcini care are sens și vizează un scop, un rezultat așteptat, o finalitate*. De un acord aproape unanim al cercetătorilor este **abordarea integratoare a competenței**, potrivit căreia o competență este un sistem funcțional integrativ ce cuprinde trei elemente: **cunoștințe, abilități, atitudini**. Asemenea conceptului de *competență*, sintagma *competența profesională* nu are o definiție unanim acceptată, aceasta fiind definită drept „capacitatea dovedită de a selecta, combina și utiliza adecvat cunoștințe, abilități și alte achiziții, în vederea rezolvării cu succes a unei anumite categorii de situații de muncă sau de învățare, circumscrise profesiei respective, în condiții de eficacitate și eficiență [3]. Structură competenței stipulată în *Documentul de Lucru al Comisiei Europene* include: *componente cognitive* care vizează utilizarea teoriei și a conceptelor, precum și a capacităților dobândite tacit și informal prin experiență; *componente funcționale*, acele sarcini pe care o persoană trebuie să fie capabilă să le facă atunci când acționează într-un anumit domeniu de activitate, context de învățare sau activitate socială; *componente personale* care vizează capacitatea adoptării unei atitudini și/sau comportament adecvat într-o situație particulară; *componente etice*.

Formarea profesională continuă a personalului didactic și a cadrelor manageriale în contextul realizării noilor obiective socioeducaționale pornește de la identificarea competențelor necesare pentru îndeplinirea sarcinilor unui anumit post și competențele reale a celui care ocupă sau care poate ocupa postul. Perfecționarea resurselor umane în funcție de specificul situației date vine să elimine decalajul dintre nivelul real al competenței și nivelul dezirabil printr-o multitudine de modalități luându-se în considerare (1) *tendința de profesionalizare*, înțelesă ca „socializare într-o profesie” (R.Merton) și (2) *tendința de asigurare a unui caracter procesual și continuu formării*, cuprinzând formarea inițială, inserția profesională, formarea continuă. În această perspectivă, ținând cont de extinderea modalităților de formare continuă (îmbinarea formării externe cu cea internă, autoformarea prin intermediul studiului autocondus la nivelul indivizilor, grupurilor, organizațiilor, flexibilitatea duratei formării, organizarea formării pe baza proiectelor, consultanței, cursurilor, inclusiv prin corespondență/la distanță utilizând calculatorul, etc.) devine foarte important să identificăm domeniile și setul de competență pe care profesorii „de calitate” trebuie să le integreze. Spre exemplu, în spațiul educațional din România au fost propuse și descrise setul de competențe generale și specifice de către organismele/ structurile abilitate: Consiliul pentru Standarde Naționale și Atestare (COSA, 1999), Consiliul Național pentru Pregătirea Profesorilor (CNPP), Centrul Național de Formare a

Personalului din Învățământul Preuniversitar (CNFP, 2002), prezentate în continuare pentru comparație și înțelegere a semnificațiilor acestora.

Tabelul 1. Analiza comparativă a modelelor [5]

Componentele modelului domeniilor de competență (COSA)	Modelul principiilor de construcție a standardelor profesionale (CNPP)	Modelul competențelor profesionale pentru cariera didactică (CNFP)
• Curriculum	Cadrul didactic este un bun cunoscător al domeniului și al didacticii disciplinei predate	Competențe metodologice
• Comunicare • Relația familie-școală comunitate	Cadrul didactic este membru activ al comunității Cadrul didactic este promotor al unui sistem de valori în concordanță cu idealul educaț.	Competențe de comunicare și relaționare
• Formarea elevilor	Cadrul didactic cunoaște elevul și îl asistă în propria dezvoltare	Competențe psihosociale
• Evaluare	Nu se face referire la acest domeniu	Competențe de evaluare a elevilor
• Dezvoltare profesională	Cadrul didactic are o atitudine reflexivă	Competențe de managementul carierei Competențe tehnice și tehnologice

Merită atenție profilul de competență didactică, certificat la nivel mondial ca fiind unul din cele mai coerente, dezvoltate și eficiente sisteme, precum este,

Modelul olandez al competențelor didactice, organizat într-o structură matricială, care are la bază patru roluri fundamentale ale cadrului didactic, roluri manifestate de acesta în patru contexte interacționale. Prin interacțiunea roluri-contexte interacționale sunt definite șapte domenii de competență.

Tabelul 2. Modelul olandez al competențelor didactice

Domeniul de competență	în relația cu elevii	în relația cu colegii	în relația cu contextul educațional și social	în relația cu sine
interpersonale	1	5 Competențe de colaborare cu colegii	6 Competențe de relaționare cu contextul educațional și social	7 Competențe de reflecție și dezvoltare profesională
pedagogice	2			
privind domeniul de cunoaștere și didactica acesteia	3			
organizatorice	4			

Profilul de competență al cadrului didactic poate fi descris ca domeniu de convergență dintre status/rol și personalitate, fiind reprezentat de macrocompetențele: competența psihopedagogică, competența de specialitate, competența sociomanagerială, competența de formare continuă. Competența didactică joacă rol de instrument de unificare, codificare și obiectivare sub forma comportamentelor educaționale și înglobează: *competențe de proiectare curriculară, competențe interpersonale, competențe de management al învățării și al clasei de elevi, competențe de reflecție pedagogică și didactică, competențe de management al carierei, competențe de reflecție asupra dezvoltării profesionale și personale*. Astfel, proiectul de cercetare vizat vine să soluționeze problema infuzării competențelor didactice cu abilități de natură tehnologică, utilizând TIC în procesul de formare profesională continuă, implicit în procesul educațional și de conducere a unității școlare, ceea ce necesită o nouă concepere și conștientizare a aspectelor de învățare, ținând cont de *perspectiva cognitivistă* asupra învățării (de

prelucrare a informației, Ausubel, Bruner, Gagne) și îndeosebi, *perspectiva constructivistă* (învățare prin participare relevantă, controlată și mediată intern; cunoașterea se realizează în diferite moduri, printr-o multitudine de instrumente, resurse, experiențe și contexte) în promovarea unei învățări interactive, bazată pe interacțiunea participanților, ghidată de profesor, oferindu-se contexte de învățare autentice, din lumea reală.

Bibliografie

1. *Cadrul European al Calificărilor*, 2011.
2. Cartaleanu, T., Cosovan, O., Goraș-Postică, V., et. al., *Formare de competențe prin strategii didactice interactive*, PRO DIDACTICA, Chișinău, 2008.
3. Cojocaru, Vasile Gh., Cojocaru, Valentina, *Instruire interactivă prin e-learning*, Chișinău, 2013.
4. Duca, Gheorghe, *Contribuții la societatea bazată pe cunoaștere*. Î.E.P. Știința, Chișinău, 2007.
5. *Formare continuă*, Revista Centrului Național de Formare a Personalului din Învățământul Preuniversitar, București, 2003, nr.7-8.
6. Jonnaret, Ph., Ettayebi, M., Defise, R., *Curriculum și competențe*, ASCRD, Cluj-Napoca, 2010.
7. Rey, Bernard, Carette, Vincent et. al; trad. Ulici Aurelia. *Competențele în școală: formare și evaluare*, Aramis Print, București, 2012.